
Tilskud til kommuner med småøer – blandt andet til færgedriften

November 2024

– Hvad er hvad?

De 19 kommuner med småøer modtager hvert år tilskud i form af

- **§ 20 midler: Tilskud til kommuner med mindre øer**
 - fra Indenrigs- og Boligministeriet
 - ydes som bloktilskud til kommunerne – et generelt ø-tilskud (ikke kun færger)
- **Ø-kortordningen (gratis sejlads for fastboende)**
 - fra Trafikstyrelsen
 - ydes som kompensation direkte til færgeselskaberne
- **Tilskud til nedsættelse af godstransport**
 - fra Indenrigs- og Boligministeriet
 - ydes som refusion til kommunerne – kan kun anvendes til godstransport
- **Tilskud til nedsættelse af færgetakster (landevejsprincip)**
 - fra Indenrigs- og Boligministeriet
 - ydes som refusion til kommunerne - kan kun anvendes til takstnedsættelser

Det er et kommunalt ansvar at sikre færgebetjeningen til danske øer.

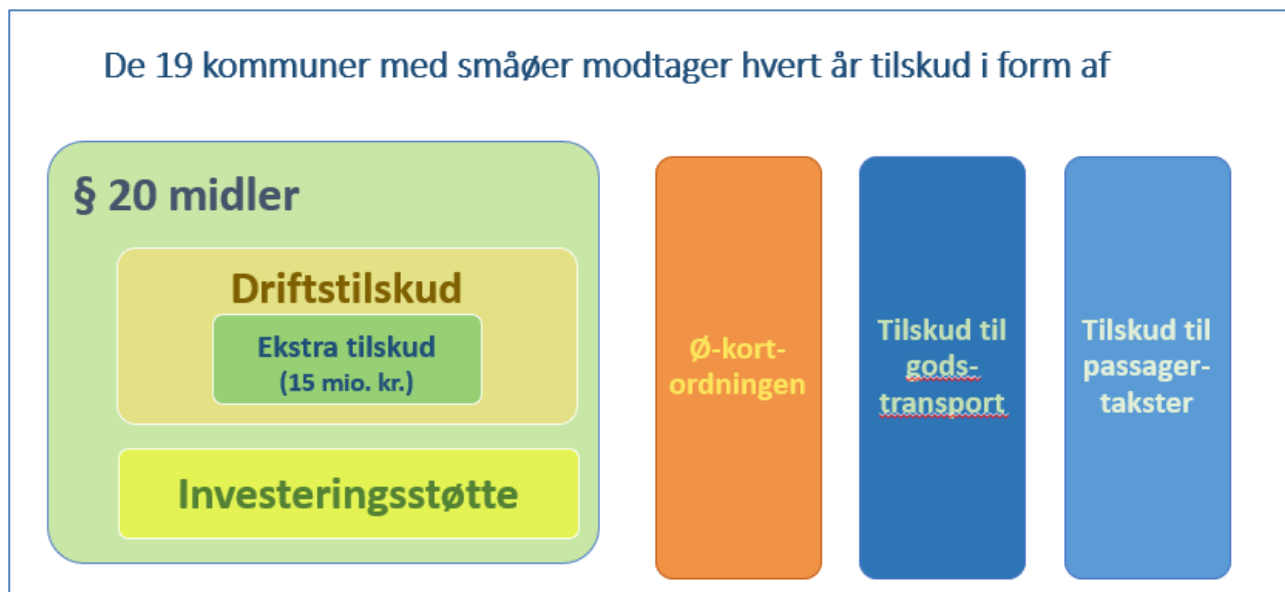
*Indenrigs- og Sundhedsministeriet yder årligt tilskud til de kommuner,
der har dette særlige ansvar.*

Tilskuddene ydes efter §§ 20, 21, 21 a og 21 b i Lov om kommunal udligning og generelle tilskud og udmeldes hvert år senest d. 1. juli i forbindelse med bloktilskudsudmeldingen til kommunerne.

Tilskuddenes samlede størrelse angives hvert år i *finansloven*.

Tilskuddenes størrelse for hver kommune kan ses i publikationen *Kommunal udligning og generelle tilskud*, der udgives af Indenrigs- og sundhedsministeriet senest den 1. juli for det kommende år (undtagen ø-kortordningen, som ses i finansloven).

Se mere: <https://www.ism.dk/indenrigs/kommunal-og-regionaloekonomi/faerger-og-oer>

Her følger en gennemgang af de forskellige tilskud:

§-20 TILSKUD: TILSKUD TIL KOMMUNER MED MINDRE ØER

Trådt i kraft 1.1.2007. Fordelingsnøglen blev ændret pr. 1.1.2014.

Tilskuddet udbetales til kommuner med småøer af Indenrigs- og Sundhedsministeriet som en del af bloktilskuddet.

I 2025 ligger det samlede §20 ø-tilskud på 135,6 mio. kr. (se fordelingen til kommunerne i bilag)

Tilskuddet er ikke øremærket færgedrift. Men §20 midlerne er begrundet i *de særlige udgifter, der er forbundet med at have en eller flere mindre øer som en del af kommunen, herunder særligt færgedriften.* Midlerne ydes som et generelt tilskud (efter indførelsen af kommunalreformen i 2007) - dvs. som en del af kommunernes bloktilskud.

Der lægges til grund for tilskuddet *at kommunerne skal bære en del af både drifts- og investeringsudgifterne ved færgetrafikken*, men der er ikke som tidligere et lovmæssigt krav om, at kommunerne også selv skal tilføre færgedriften midler svarende til en bestemt andel af det statslige tilskud.

§ 20 midlerne består af:

- Driftstilskud
- Investeringsstøtte (til opsparing/afbetaling af færger - se nedenfor under fordeling)

Tilskuddet blev (samtidig med at man ændrede fordelingsnøglen for tilskudsfordeling af §20 midlerne) pr. 1.1.2014 tilført i alt *15 mio. kr. ekstra om året*¹. De ekstra midler blev tilført driftstilskuddet.

De ekstra midler blev tildelt med det formål at forbedre færgeservicen. Denne del af tilskuddet er altså *målrettet forbedring af færgedrift – og hænger desuden sammen med hvordan gods-tilskuddet anvendes* (se næste afsnit om godstransport).

¹ Tilskuddet pristalsreguleres hvert år. I 2023 udgør de ekstra midler således 17,7 mio. kr.

Forhøjelsen på 15 mio. betyder bl.a., at de kommuner, der fik et lavere tilskud efter den nye fordelingsnøgle blev indført i 2014, ville have fået et endnu lavere tilskud, hvis ikke det samlede tilskud var blevet forhøjet. Alle kommuner, der modtager § 20 tilskud, har fået andel i forhøjelsen på de 15 mio. kr.

Af denne forhøjede del af tilskuddet går en del (ca. 2 mio. kr.) til finansiering af Færgesekretariatet.

Fordelingen mellem kommunerne af §20-tilskuddet:

Det samlede ø-tilskud på 135,6 mio. kr. i 2025 fordeles efter følgende kriterier:

1. 89,4 mio. kr. fordeles forholdsmæssigt efter de gennemsnitlige kommunale nettodriftsudgifter vedrørende færgedriften til de mindre øer i perioden 2007-2012
2. 16,4 mio. kr. fordeles forholdsmæssigt efter befolkningstallet på de mindre øer
3. 5,5 mio. kr. fordeles som grundtilskud, således at øer med mindre end 50 indbyggere modtager 150.000 kr., øer med mellem 50 og 200 indbyggere modtager 250.000 kr. og øer med mere end 200 indbyggere modtager 300.000 kr.
4. Af resttilskuddet fordeles 45 pct. forholdsmæssigt efter folketal, 50 pct. forholdsmæssigt efter sejlafstand i km og 5 pct. efter øernes areal.

Hensigten med ordningen er, at investeringsstøtten, svarende til pkt. 3 og 4 ovenfor, skal dække den årlige afskrivning på færger. Ordningen er således uafhængig af den til enhver tid gældende låneoptagelse til færger og færgelejer, herunder renteomkostninger. Ved at dække afskrivningen, bidrager tilskuddet således til enten betaling af nuværende afdrag (ved nyere færger og færgelejer) eller opsparing til nye færgeinvesteringer (ved gamle færger og færgelejer).

Da tilskuddet ydes som et generelt tilskud, er det således den enkelte kommunes ansvar at sikre denne opsparing. Det bemærkes, at investeringer i færger og færgelejer til besejling af de mindre øer er omfattet af kommunernes automatiske låneadgang, jf. bekendtgørelse om kommunernes låntagning og meddelelse af garantier mv.

Læs mere om §20-midlerne:

Find tekst om §20 samt tilskudsbeløbene for hver kommune her: *Kommunal udligning og generelle tilskud 2025*:

- Se side 27, afsnit 5.14, *Tilskud til kommuner med mindre øer*. Bl.a. om fordeling af midlerne og om investeringsmidlerne:
<https://www.ism.dk/Media/638551710180261943/Kommunal%20udligning%20og%20generelle%20tilskud%202025.pdf>
- De enkelte kommuners tilskudsbeløb ses på side 30-32 i *Samletabel nr. 4.2. Andre tilskud og reguleringer for 2025*, kolonne 1 (§20-tilskud). (I kolonne 3 og 4 findes beløb for gods- og passagertilskud.)
<https://www.ism.dk/Media/638551764991303318/Tabeller%20vedr.%20kommunal%20udligning%20og%20generelle%20tilskud%20202500.pdf>
- Om Det forhøjede tilskud (de ekstra 15 mio. kr.): Brev fra daværende økonomi- og indenrigsminister Margrethe Vestager, *Orientering om anvendelsen af ekstra midler til kommuner med små øer i 2014*: <http://www.ft.dk/samling/20131/almindel/ul%C3%B8/bilag/173/1385113.pdf>

Lovgrundlag:

- *Bekendtgørelse af lov om kommunal udligning og generelle tilskud til kommuner, LBK nr. 63 af 19/01/2021*. Se §20: <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2021/63#P20>

Ø-KORTORDNINGEN

Politisk aftale fra 1998. Trådt i kraft 1.1.2001

Tilskuddet til gratis færgetransport for beboere på små øer, den såkaldte "ø-kort-ordning", udbetales af Trafikstyrelsen direkte til færgeselskaberne.

I 2025 udgør tilskuddet til ø-kortordningen samlet set 10,6 mio. kr. (se fordelingen til kommunerne i bilag).

Midlerne ydes som en *kompensation til færgerierne for udgifter til den gratis transport af øboere inkl. cykler og invalidebiler*. Tilskuddet udbetales kvartalsvis forud.

Biler med særlig indretning til transport af handicappet eller biler med invalideskilt i de tilfælde, hvor bilens ejer har folkeregisteradresse på øen.

Læs mere om ø-kortordningen:

- Find beløbene for hver kommune til ø-kortordningen i *Forslag til finanslov 2025*, § 28.53.01.40: <https://fm.dk/media/27658/28-transportministeriet.pdf>
- Tekst om ø-kortordningen findes i *Færgerapporten* fra 2011, side 25: <https://www.ism.dk/media/27268/undersogelse-af-den-fremtidige-organisering-af-faergedriften-til-de-danske-smaaøer.pdf>

NEDSÆTTELSE AF TAKSTER FOR GODSTRANSPORT

Trådt i kraft 1.6.2015

Tilskuddet udbetales til kommunerne. Det forvaltes af Indenrigs- og Boligministeriet. I 2025 er der afsat knap 15,8 mio. til småøerne. (Se fordelingen mellem kommunerne i bilag).

Tilskuddet gives specifikt til *nedsættelse af færgetakster for godstransport*

- Tilskuddet kan anvendes til nedsættelse af godstakster *med maksimalt 80 pct.*²
- Tilskuddet kan anvendes til nedsættelse med en *ligelig procentvis nedsættelse af færgetakster for de enkelte billettyper og rabatordninger for godstransport* (set i forhold til de takster som var gældende pr. 1. januar 2015).
- Eventuelt overskydende midler anvendes i det efterfølgende kalenderår til nedsættelse af færgetakster på godsområdet. Eventuelt overskydende midler skal anvendes til nedsættelse af færgetakster på passagerområdet i de tilfælde, hvor nedsættelsen af færgetakster på godsområdet har nået grænsen på maksimalt 80 pct.
- Senest 1. september i det efterfølgende år skal kommunen afrapportere, hvordan tilskuddet er blevet anvendt i det aktuelle tilskudsår i en opfølgingsredegørelse (skema) til Indenrigs- og Sundhedsministeriet.
- Det er en betingelse for udbetaling af godstilskuddet, at kommunerne har anvendt *deres andel af det forhøjede generelle tilskud i henhold til §20* (de ekstra 15 mio. kr. – se afsnit om §20-midlerne) på tilfredsstillende vis *til finansiering af initiativer på fægeområdet*. (Det er Indenrigs- og Sundhedsministeriet, der vurderer dette).

Tilskuddet i denne ordning er altså *øremærket til godstransport*.

Definition af "gods":

Godstransport og godshåndtering, der er omfattet af denne ordning, defineres således:

- 1) Lastbiler og påhængskøretøjer til lastbiler.

² Ekskl. moms og evt. vareafgift opkrævet af havnene

- 2) Varebiler på ikke over 3,5 ton, der er registreret på gule plader.
- 3) Varebiler i øvrigt på ikke over 3,5 ton, der er helt eller delvist registreret til erhvervmæssig kørsel, og som benyttes til erhvervmæssig kørsel i forbindelse med den konkrete overfart til og fra øen.
- 4) Arbejdsmaskiner.
- 5) Bure, paller og containere beregnet til godstransport.
- 6) Trailere.
- 7) Løst gods i øvrigt.
- 8) Godshåndtering, herunder trailerhåndtering, hvis der er tale om en forpligtelse for færgeoperatøren.

Kommunalbestyrelsen kan beslutte at lade chauffører af køretøjer, der er omfattet af stk. 1, nr. 1-4, indgå i ordningen.

Ordningen berører ud over de 26 småøer med færgefart også de større ø-kommuner Fanø, Samsø, Ærø og Læsø. Desuden er Mandø fra og med 2019 tildelt et beløb til godstransport.

Læs mere om godstakstnedsættelse:

- Læs om godstaksttilskuddet i Kommunal udligning og generelle tilskud 2025, afsnit 5.17, Tilskud til nedsættelse af taksterne for godstransport til og fra visse øer:
<https://www.ism.dk/Media/638551710180261943/Kommunal%20udligning%20og%20generelle%20tilskud%202025.pdf>
- Find beløbene for hver kommune på side 30-32 i Samletabel nr. 4.2: *Andre tilskud og reguleringer for 2025, kolonne 3.* (I kolonne 1 og 4 findes beløb for §20 og passagertilskud.):
<https://www.ism.dk/Media/638551764991303318/Tabeller%20vedr.%20kommunal%20udligning%20og%20generelle%20tilskud%20202500.pdf>

Lovgrundlag:

- 'Bekendtgørelse om nedsættelse af færgetakster for godstransport til og fra visse øer', BEK nr 991 af 28/06/2023: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2023/991>
- Bekendtgørelse af lov om kommunal udligning og generelle tilskud til kommuner, LBK nr. 63 af 19/01/2021. Se §21a: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2021/63#P21a>
- Lov om ændring af lov om kommunal udligning og generelle tilskud til kommuner. (Nedsættelse af færgetakster for godstransport til og fra øer) af 4/5/2015:
<https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=169964>

NEDSÆTTELSE AF FÆRGETAKSTER FOR BILER, PASSAGERER M.V.

Trådt i kraft 1.8.2016

Kaldes også "landevejsprincippet" eller "den blå landevej".

Tilskuddet udbetales til kommunerne af Indenrigs- og Sundhedsministeriet. *Bemærk:* I perioden 2024 til 2027 er der afsat ekstra midler til ordningen.

I 2025 er der således afsat knapt 38,9 mio. kr. til småøerne (se fordelingen mellem kommunerne i bilag).

Tilskuddet kan alene anvendes til nedsættelse af færgetakster for biler, passagerer m.v.

- For kommuner med mindre øer påhviler det kommunalbestyrelsen at sikre, at ordningen udformes i dialog med lokale repræsentanter for øen.
- Tilskuddet kan anvendes hele året, inden for en samlet tidsramme på maksimalt 46 uger opgjort på ugebasis i det pågældende kalenderår. **NB!** I perioden 2024-2027, hvor tilskuddet er forhøjet, kan midlerne bruges hele året (alle 52 uger).

- Eventuelt overskydende midler skal anvendes i det efterfølgende kalenderår til *nedsættelse af færgetakster på passagerområdet*.
- Hvert år skal kommunen senest 1. september afrapportere hvordan tilskuddet er blevet anvendt i det foregående tilskudsår i en opfølgingsredegørelse (skema) til Indenrigs- og Sundhedsministeriet.

Tilskuddet i denne ordning er altså *øremærket til nedsættelser af færgetakster*. I perioden 2024-2027 gives der tilskud i 52 uger (eller kun i 46 uger)

Ordningen berører ud over de 26 småøer med færgefart også de større ø-kommuner Fanø, Samsø, Ærø og Læsø. (Lignende midler tildeles Bornholm fra Trafikministeriet).

Lidt om landevejsprincippet:

Fordelingen af tilskuddet mellem kommunerne er fastlagt pba. et *teknisk beregnet tilskudsbehov* for hver enkelt færgerute, baggrund af det, der kaldes landevejsprincippet³.

Men det er hver kommune, i dialog med lokale repræsentanter for øen, der beslutter hvordan tilskuddet anvendes, så længe det benyttes til takstnedsættelser til passager, biler mm. Det skal altså ikke nødvendigvis følge den tekniske beregning.

Tilskuddet kan ikke benyttes til andre ting, heller ikke til godstakstnedsættelse.

I Danmark udregnes Landevejsprincippet ud fra takster angivet i bekendtgørelsen fra 2021⁴. Indenrigs- og Sundhedsministeriet har ikke villet oplyse de pristalsregulerede takster for årene efter 2021. Vi har derfor selv beregnet reguleringen af taksterne ud fra Økonomistyrelsens tal for pris- og lønstigninger⁵.

Således har vi beregnet taksterne i **2024** pr. sejlet km:

1,50 kr. for passager	+ grundgebyr: 23,63 kr. for gående passagerer
4,27 kr. for personbil	
1,50 kr. for cykel	
2,15 kr. for motorcykel	
4,27 kr. for campingvogn	
4,27 kr. for autocampere	
7,22 kr. for bus	

Vi tager forbehold for fejl i tallene for Landevejsprincippet.

Det tilskud som hver kommune for tildelt er beregnet ud fra opgørelser af **hvor mange passagerer**, der rejste med færgen (i de forskellige kategorier passager, bil, cykel osv.), og **hvor lang en afstand**, der sejles. På den baggrund laves en teknisk beregning: antal passagerer x ganget antal sejlet km x taksten i de forskellige kategorier. *Forskellen* mellem hvad færgen ville få i indtægt, hvis taksterne havde fulgt Landevejsprincippet, og så til den indtægt færgen før tjente med de "gamle" priser, bliver udbetalt som landevejs-tilskud. Færgerne kompenseres så at sige for tabet.

³ Landevejsprincippet kendes også som "Den Blå Landevej" eller trafikal ligestilling. (Princippet er i udlandet kendt som RET: Road Equivalent Tariff: Altså en tarif svarende til den, der bruges på landevejene).

⁴ I BEK nr 602 af 06/04/2021 angives taksterne for landevejsprincippet for året 2021. Se §2 stk. 3. <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2021/602>. Tallene opgives ikke i de efterfølgende bekendtgørelser.

⁵ <https://oes.dk/statsregnskab/finanslov-og-udgiftsopfoelgning/indeks/fastprisberegninger/>

Læs mere om Passagertakstnedsættelse/Landevejsprincippet:

- Læs om passagertaksttilskuddet *Kommunal udligning og generelle tilskud 2025*, afsnit 5.18, *Tilskud til nedsættelse af taksterne for godstransport til og fra visse øer*:
<https://www.ism.dk/Media/638551710180261943/Kommunal%20udligning%20og%20generelle%20tilskud%202025.pdf>
- Find beløbene for hver kommune på side 30-32 i Samletabel nr. 4.2: *Andre tilskud og reguleringer for 2025*, kolonne 4. (I kolonne 1 og 3 findes beløb for hhv. §20 og godstilskud.):
<https://www.ism.dk/Media/638551764991303318/Tabeller%20vedr.%20kommunal%20udligning%20og%20generelle%20tilskud%20202500.pdf>
- Lovgrundlag:
 - Bekendtgørelse om nedsættelse af færgetakster for biler, passagerer m.v. til og fra visse øer, BEK nr. 834 af 25/06/2024: <https://www.retsinformation.dk/eli/Ita/2024/834>
 - Bekendtgørelse af lov om kommunal udligning og generelle tilskud til kommuner, LBK nr. 63 af 19/01/2021. Se §21b.: <https://www.retsinformation.dk/eli/Ita/2021/63#P21b>
 - Lov om ændring af lov om kommunal udligning og generelle tilskud til kommuner. (Nedsættelse af færgetakster for biler, passagerer m.v. til og fra visse øer)' LOV nr 648 af 08/06/2016.: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=181814>

LÆS MERE

- Indenrigs- og Sundhedsministeriets side om færger og øer:
<https://www.ism.dk/indenrigs/kommunal-og-regionaloekonomi/faerger-og-oer>
- Evaluering af tilskudsordninger til nedsættelse af færgetakster (dvs. af godsordningen og landevejsprincippet): <https://www.ism.dk/publikationer-indenrigs/2018/august/evaluering-af-tilskudsordninger-til-nedsaettelse-af-faergetakster>